

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Cantu, & monotonia. Capvt IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

rudinario ægrotos magis, quam ad grandiores orationes sunt idonei, quanquam occurrunt nonnunquam tempora, & auditores, apud Arcopontas, qui res simplici oratione narrari, nullis vero motibus exaggerari, incendi ve iubebant.

In hoc genere magna, & ætatis, & personarum, & rei ad dicendum propositæ habenda est ratio: quædam enim sunt, quæ gestum nullum ferunt, sed quò simplicius dicuntur, eò plus habeant ad persuadendum roboris. Contra, gestus si quid artis oleat, de fide, & auctoritate dicentis nonnihil detrahit.

Alia tempora de industria promunt eloquentiam, alia celant, & eius percallidè declinã, opinionem, omnia rerum momenta prudentissimo præter. in oratori sunt expendenda, & vt styli, sic actionis quoque adhibenda est varietas.

De Cantu, & monotonia.

CAPVT IV.

SED nos errata, quæ in oratione contingere solent, plenius agnoscamus. Omnino, vt ea tota in pronuntiationem, & gestum diuiditur, ita vocis, & corporis vitia sigillatim expendenda sunt.

Quo in genere primum est, & familiarissimum cantus, quod inuilius sit, an scædus dubitare se dicit Fabius: appellatur istud à nonnullis Caricum vitium, & καρικὸν μῆτρον, quod Cares, vt lamentabili cantilena supra cæteros delectati, locum prouerbio dederit: ita etiam stibiles Rhetores habuerunt, quos pene cantasse in epilogis testantur Marcus Tullius, & Fabius Quintilianus: Si quis autem quaerat, quid sit cantus, dixerim esse elamofam quandam, & subsultantem vno fermè tenore naniam.

Primum igitur animaduertas in cantoribus: hoc est vocem etiam in cantu, vniuis sempet tenoris, si nilem tabulis, quas νεωχρωματῶς appellant, non quod non habeant aliquam modiorum disparitatem, quam cantus necessariò solet includere, sed quod desit illis aucupium rarissimæ varietatis, qua pro arguentorum dissimilitudine suam nau oratores perspergunt actionem.

Itaque, si narratiunculam quandam in submisso genere dicendi cantores percurrant, vbi minime affectatus requiritur pronuntiationis lepos, insurgunt, inelamant, cantant, nec alio tenore dicunt, ser vnum, ser aquam, o puer, vel, nam postquam venit hic ad barneas, coepit defricari, quam, O Cheronæa pernicio usager! o transfuga ad Barbaros Bœotia! ingemiscite Heroum anima, ad Plataas vici sumus. Deinde quicquid dicunt, tanta voce, tantaque contentione spiritus pronuntiant, vt agrè postea submittere, & in exilem sonum deslectere possint, sed vox semel incitata, quasi effrenis Numidarum equus ruit, & nulla moderatione temperatur.

Accedit inter eosdem semper limites subsultans quidam puerilis tonus, quo vox in alijs muliebriter frangitur, in alijs perquam flebiliter vlulat, ad summum totam pronuntiationem corrumpit.

Scædum illud quidem est in oratoribus, (vt ait Quintilianus) & inutile vitium, scædum propter inflexiones muliebres, & vlulatus: inutile propter frugis, & fructus inopiam. Nihil magis officit persuasioni, nihil minus afficit naum auditorem, nihil viro oratore indignius.

Quare, quicunque hanc agendi rationem sequuntur, paucis fortasse mulierculis, & auribus valde plebeijs placent, à viris prudentibus, non secus ac declamatores pueri audiuntur, qui nec delectare, nec prodesse possunt.

Quoniam euenit sæpè, vt istud, quicquid est vitij, tum sanctitatis, tum doctrinæ virtutibus nonnulli sacri Oratores tegant, tamen si hanc eloquentiæ maculam eluerent, longè gratior eorum, addo etiam vtilior in publicum maneret oratio.

Radix vt plurimum huius mali pullulat in scholis, in quibus pueri rebus tragicis, & grandibus assueti, quæ vocis contentiones, & alios flexus desiderant, rati omnia eodem tenore pronuntianda, & in hac vocis infractione pulchritudinem quandam extare eloquentiæ, res ciuiles, minutas etiam plerumque, vel festiuas, eodem spiritu dicunt, & pronuntiant, videre est etiam adolescentulos in infimis scholis delitescentes, (ita dulcium vitiorum illecebra trahit imitatores.) Despauteianos versus recitare, non secus, ac si Milonianæ perorationem, aut Priami cædem, aut Niobes lachrymas declamarent.

Hoc demum vitium in theatris alitur, vbi torui, & furiosi, & vlulantes, & ad insaniam vsque

Cantus scædum pronuntiationis vitium.

Radix & origo cantationis.

Educatio cantus.

Cantus ap-
pe arsur
Caricum
vitium.
Suid. &
Fab. l. li.

Cantores
non habent
vocis vari-
etatem.

vsque actiosi visuntur, quæ dum apud imperitum populum, qui istis rebus pascitur, habeant aliquid incunditatis, e scena transeunt, non modo in oratorum pulpita, sed in ipsas concionatorum cathedras, ex quo latius in dies blandum serpit malum.

Remedium aduersus caninum.

Qua igitur ratione hæc pronuntiation tam peruersa euelli possit, hæc opinor, si pueri primum rebus submissis, & humilibus rotundè pronuntiandis affuescant, nec statim ad tragicas illas nœnias, aut furores etiam procurant.

Deinde, si sensum eorum, quæ recitant, maturè animaduertant, interdum etiam vernacula, non illa inflata, & tragica, sed graui, & sedata pronuntient. Præceptores bene monentes audiant, sua etiam vitia in alijs recognoscant.

Postremò, vbi iam ad illos palæstræ motus aptiores, & magis compositi fuerint, in orationibus exerceantur, quæ varios motus, ac vocis inflectiones admittant; vt quid submisit, ac leniter, quid festiuè, quid atrociter, quid sedatè, quid concitatius dicendum videant, e quibus pronuntiationis grata comparatur varietas.

Pronuntiationis exilis siccitas fugienda.

Næque vero, cum tantoperè cantus exagitur, in eorum sectam transeundum est, qui dum Scyllam fugiunt, in Charybdin incidunt: Dum enim sibi persuadent cantionem esse ab oratore alienam, in exilem quandam deueniunt pronuntiationis siccitatem quotidiano sermone simillimam, quam iure reprehendit Quintilianus, oportet enim esse aliquid in actione nitoris, & curæ, quod qui penitus euellere stuant, corrumpunt eloquentiam. Maximè verò illud apparet in floridis argumentis, vt in ipsa Poëmatum recitatione, in qua, qui pucros in eam conantur adducere seueritatem, vt naturaliter, quod aiunt, pronuntient, non solum quicquid in ea atate est, tollunt gratiæ, & iucunditatis, sed eorum actionem subleuam, exilem, languidam, & penè senilem faciunt, vt præ illis iam cantores disertis, & benè fortunatis videantur. Quis enim eum ferat, qui istos versus hamiliter pronuntiet.

Soro tonantis (oc enim solum mibi
Nomen relictum est) semper alionum Tonem:
Ac templi summi vidua de'erui atheris,
Lo.umque caelo vultu pel'icibus dedi.
Non secus, ac si Dauus aliquis dicat,

Here salus, aut Phœdria secum.

L' unrus eo crepi egomet, mecum inter viam.

Ita vbi vbi, quia in animo est molestia

Aliam rem ex alia cogitare.

Cantus in

(Quaquam, & hæc etiam aliquid artis desiderant) planè ridiculi sunt, qui ita pronuntiant, nec vident M. Tullium hoc genus improbasse, qui dixit in oratione, cantum esse a. a. bet. que subobscurorem, artificiosos scilicet vocis flexus subindicans, quos, qui omnino reijciunt, dum se artificiosa dicunt improbare, suauitatem suam persuasionem, sed cæterorum labori dent veniam, qui nihil credunt esse perfectum, nisi vbi natura cura iuuatur.

De alijs pronuntiationis vitijs.

De Coccyfmo, Brancho, Suspirijs, Blasfa nare.

CAPVT V.

Alia sunt pronuntiationis vitia, & ea quamplurima, inter quæ Coccyfsmus, Branchus, Suspiria, & Blasfa nares sapius numerantur.

Coccyfsmus fit, cum vox supra vires virgetur, vnde & suffocata sapere, & maiore nisu, minus clarè est, & interim elisa in illum sonum erumpit, cui Græci nomen ab immaturo gallorum cantu dederunt. Quale autè istud sit, apparet ex Iulio Polluce, qui nonnullis gallicis tribuit, ex auctoritate Demosthenis, & Hyperidis, $\chi\pi\epsilon\rho\iota\sigma\varsigma\ \tau\omicron\ \delta\eta\mu\omicron\delta\epsilon\nu\eta\varsigma\ \epsilon\tau\ \delta\lambda\epsilon\kappa\tau\epsilon\upsilon\omicron\nu\alpha\iota\epsilon\tau\ \tau\omicron\ \kappa\omicron\kappa\upsilon\zeta\epsilon\upsilon\epsilon\pi\omicron\nu$.

Branchus, siue $\beta\rho\alpha\chi\upsilon$ est longus, & plenus, & clarus suis spiritibus, non tamen firmæ intentionis, ideoque tremulus, vt corpora, que aspectu integra neruis parum sustineantur, vt ait Fabius, cuius etiam vitij meminit Pollucis Quomasticon, & $\beta\rho\alpha\chi\upsilon\sigma\eta\ \psi\omega\mu\epsilon\upsilon$ nominat.

Suspiriosi alij sunt, qui spiritum cum stridore per raritatem dentium non recipiunt, sed resorbent, sunt qui crebro anhelitu, & intortum etiam clarè sonante imitentur iumenta onere, & iugo laborantia: Quod affectant quoque, tanquam inuentionis copia virgeantur, maiorque vis eloquentiæ ingruat, quam quæ emitti faucibus possit: Est alijs concursus oris, & cum verbis suis colluctatio: iam rursus, & expuere crebro, & ab imo pulmone pitui amaroctis adducere, & oris humore proximos spargere, & maiorem partem spiritus in eloquendo, per nares effundunt.

Pronuntiationis vitia.